

Bíróságtörténeti kiállítás a Fővárosi Ítéltábla újraszületésének 20. évfordulója alkalmából

A Fővárosi Ítéltábla 2023. november 13-án médiaklubot szervezett a sajtó képviselői számára, melynek témája a Fővárosi Ítéltábla újraalakulásának 20. évfordulója, az ennek kapcsán szervezett bíróságtörténeti kiállítás, valamint a sajtó-helyreigazítási perek gyakorlata volt. Az eseményen Dr. Ribai Csilla, a Fővárosi Ítéltábla elnöke, Egriné Dr. Salamon Emma a Fővárosi Ítéltábla elnökhelyettese, és Dr. Kovács Helga a Fővárosi Ítéltábla Polgári Kollégiumának tanácselnöke tartott színvonalas előadást az érdeklődőknek.



„Több, mint ötven évet kellett várni, hogy a rendszerváltás utáni igazságügyi reform keretében ismét létrejöjjön az ítéltáblák rendszere”- emelte ki Dr. Ribai Csilla elnök. Mint fogalmazott, az ítéltáblák fél évszázados kényszerszünet után alakultak újra, de a működésük egészen 1723-ig nyúlik vissza. A bírósági reformokat ismertetve kiemelte, hogy a XX. század, a háborúk, a trianoni békeszerződés, majd a kommunista hatalomátvétel feszültséggel teli korszakot hozott, 1950-ben megszűntek Magyarországon az ítéltáblák, és ezzel a magyar bírósági rendszer három szintűvé vált. 2003. július 1-től Budapest, Pécs és Szeged, 2004. július 1-től Debrecen, Győr székhellyel alakultak újra a felsőbbbíróságok. Az ítéltáblák jelenleg az elsőfokon hozott határozatok ellen benyújtott fellebbezéseket bírálják el és harmadfokon ítélik meg olyan büntetőügyekben, amelyekben másodfokon a törvényszékek jártak el. A katonai tanácsok által elsőfokon elintézett ügyekben a Fővárosi Ítéltábla az egész országra kiterjedő, kizárólagos hatáskörrel rendelkezik, mint ahogy iparjogvédelmi és közigazgatási ügyekben is. Bírói kara 75 bírói szolgálattal jött létre, ekkor a Legfelsőbb Bíróságtól 4300 ügyet átvett, és eljárt az illetékességi területéhez tartozó tíz megyei bíróságtól felterjesztett ügyekben.

Dr. Ribai Csilla hozzáfűzte, hogy a vezetői teendők átvételekor elsődleges célja volt az ügyhátralék feldolgozásához szükséges személyi és tárgyi feltételek megteremtése. Mára a Fővárosi Ítéltábla időszerűségi mutatói kiválóak. A Fekete Sas utcai székhely épület bővítésével

2020-ban valamennyi szervezeti egysége egy épületben kapott elhelyezést. A koronavírus miatt rövid időn belül meg kellett szervezni a védekezést, valamint a bírák és igazságügyi alkalmazottak bíróságon kívüli munkavégzését. A járványidőszak alatt, 2020. április 1-én megalakult a Munkaügyi Kollégium, 2022. március 1-én pedig a Közigazgatási Kollégium. „Az elmúlt két évtized eredményei, de mindenekelőtt a magas színvonalon ítélező bíráink révén ma a Fővárosi Ítéltábla a bírósági szervezetben megbecsült és méltó helyét tölti be”- húzta alá.

Egriné Dr. Salamon Emma elnökhelyettes elmondta, hogy a Fővárosi Ítéltábla és Budapest Főváros Levéltára között 2019-ben megkötött együttműködési megállapodás keretében megkezdődtek az ítéltábla történetét feltáró kutatások. A kutatásoknak köszönhetően vált lehetővé számos bíróságtörténeti emlék megismerése és bemutatása a Fővárosi Ítéltábla születésének 300. és újraszületésének 20. évfordulója alkalmából megrendezett bíróságtörténeti kiállításon. A kiállítás anyagából többek között kiemelte a Károlyi-per és a Matuska-per ítéleteit. Ennek kapcsán ismertette a trianoni békeszerződés aláírása után a Magyar Állam által gróf Károlyi Mihály ellen indított vagyoni per és utóéletét. A perindítás célja az volt, hogy a bíróság hazaárulónak nyilvánítsa Károlyit egyes politikai jellegű cselekményei miatt, és megfossza őt, valamint leszármazóit minden vagyonuktól. A per jogtörténeti különlegesség, mert egy polgári perben kellett a bűnösségről dönteni. A törvényszék a közbenszóló ítéletében megállapította, hogy gróf Károlyi Mihály belföldön található összes vagyona az államra szállt. A Budapesti Királyi Ítéltábla az elsőfokú közbenszóló ítéletet helybenhagyta, és azt a Királyi Kúria is fenntartotta. A végítélet, melyben az elsőfokú bíróság részletezte az államra átszálló vagyont, elsőfokon jogerőre emelkedett. Később azonban a Károlyi Mihály érdemeit törvényben iktató 1946. évi II. törvénycikk a vele szemben meghozott ítéletet semmisnek nyilvánította és a vagyon visszajuttatásáról rendelkezett, amelytől méltatlanul megfosztották. Az 1946. évi II. törvénycikket ugyanakkor a 2007. évi LXXXII. törvény hatályon kívül helyezte.



További érdekességként említette a 22 halálos áldozatot követelő biatorbágyi merényletet. Az ügyben indult nyomozást és az évekig tartó tárgyalássorozatot a korabeli közvélemény széles rétege kísérte figyelemmel. Az elsőfokon eljáró Pestvidéki Királyi Törvényszék Matuska Szilvesztert 1934. november 2-án halálra ítélte. A fellebbezést követően a Budapesti Királyi Ítéltábla a halálbüntetését helybenhagyta. Noha a robbantó semmisségi panaszát a Kúria elutasította, Horthy Miklós kormányzó – eleget téve az osztrák kormány kiadatáskor támasztott feltételének, miszerint Ausztria törvényei szerint halálbüntetés nem hajtható végre – az ítéletet életfogytiglanig tartó fegyházbüntetésre változtatva kegyelmet adott Matuskának.

Dr. Kovács Helga tanácselnök a sajtó-helyreigazítási perek aktuális kérdéseiről tartott előadást. A megértést segítő eseti döntéseken keresztül mutatta be az ítélkezési gyakorlat legújabb tendenciáit. Kiemelte, hogy a bírói gyakorlat bizonyos helyzetekben megengedően értelmezi a perindításra jogosultak körét. Ugyanakkor a helyreigazítás valótlan tény vagy való tény hamis színben feltüntetésére vonatkozhat, az értékítélet, kritika, vélemény esetében kizárt. Megjegyezte, hogy az utóbbi időben fokozatosan és folyamatosan tágulnak a sajtószabadság határai. A jelentéktelen tévedések, pontatlanságok továbbra sem szolgálhatnak helyreigazítás alapjául. A helyreigazítás mellőzése attól függ, hogy a kérdéses szövegrészek az adott cikk egészét tekintve lényegi információnak minősülnek-e vagy sem. A bíróságok alapvető jelentőséget tulajdonítanak a teljes szöveg figyelembevételének. Új elem, hogy cikksorozatnál gyakran figyelembe veszik az értékelésben az adott sajtószerv vagy akár más sajtószervek által közöltek és a „hírfolyamban” értékelik a cikk mondanivalóját és annak fogadtatását. Gyakori hivatkozási alappá vált a való tény hamis színben feltüntetése, de az esetek többségében ez sikertelen, mert a felperes tévesen értékeli a tartalmat. A többféleképpen értelmezhető közlésekkel szemben a bírói gyakorlat megengedő, e körben elismeri a sajtó tartalomalakítási szabadságát. Végül kiemelte, hogy a büntetőeljárás valamennyi stádiumáról megengedett a tudósítás, de a „többlet tartalom” már sajtát állításnak minősül, amiért a sajtó felelős.

Az elhangzottakhoz kapcsolódóan a sajtó munkatársai kérdéseket tehettek fel az előadóknak, majd tárlatvezetéssel egybekötött bíróságtörténeti kiállításon vettek részt. Az elhelyezett táblóknak köszönhetően betekintést nyerhettek a Budapesti Királyi Ítéltábla történetébe, bíráskodási és igazgatási feladataiba, ügyforgalmi adataiba, szervezetébe és felépítésébe, valamint a bírák és a tisztviselők munka- és életkörülményeibe. Megtekinthettek számos kordokumentumot, például a Budapesti Királyi Ítéltábla épületének zárköökmányát Ferenc József aláírásával, és a Fővárosi Ítéltábla szakkönyvtárának restaurált köteteit.

Budapest, 2023. november 13.

*Fővárosi Ítéltábla
Sajtótitkárság*